

POGAŇAJ BÓH

ČASOPIS EVANGELSKICH SERBOW

12. čislo • ISSN 0032-4132

Budyšin, december 1980

Lětnik 30

Hrono na hodownik 1980:

**Ja stworju hubow plód – měr, měr
tak derje tym, kiž daloko, kaž tym,
kiž su blisko.**

Jez. 57,19

Ernst Barlach: Wotpočink na čekanju (1924)

Bibliska wědomosć je wuslědźila, zo je profeta tuto tróštno słowo wurudženym Židam w Babylonskim zajecu prajił. Měr je wěšćenym tym, kiž su daloko, mjenujcy w dalokim Jerusaleme, w swjatym měsće židowskich wotcow. A měr je připowědzeny tym, kiž su blisko, kiž su hromadze z profetu w cuzym, pohanskim Babylone.

Tuťon měr njebudze dobyty z krawnej wójny přećiwu surowemu orientalskemu kejžorej. Bóh njechoni swój lud do wojowanja přećiwu njeprawdosći za wuswobodjenje. Tuťon měr njebudze plód morjaceho mječa, ale plód erta, kotryž w pobožnej poslušnosći předuje boži swjaty měr.

Tak je tež Sacharias w tehdomnišim času swój lud napominał: Wono so njezanje přez wójsko a móc, ale přez mojeho ducha, praji Knjez Cebaot. Tuto słowo je sebi ewangelska cyrkej wuzwolila za heslo swjatkonneho swjedženja. Cyrkej dyrbi wědžeć, zo boži měr so z wójnu njedobudze, ale přez Swjateho Ducha.

Měr dalokim a měr bliskim přez bože słowo, přez ewangelij, to je bójška krasnosć hodowneho swjedženja. Boži Syn je so chudy narodźił w Betlehemskej hródzi. Žana swětna móc jemu njebě do rukow data, ale móc wěrneho, woziwjaceho słowa. Štóž do Syna wěri, ma měr z Bohom a z čłowjekami. Tak je so profetiske słowo w Babylone připowědane 500 lět pozdžišo krasnje w Jězusu dopjelniło a plaći za wšě časy. Bóh wšehomócnny Knjez chcył miłosćiwje dać, zo bychu lětuše hody nam žohnowane byle z nowym, dobrym, wozbožacym měrom. Wšitkim rozhněwanym, njespokojnym, zasakłym njech je do wutroby prajene:

Chrystus je naš měr.

Štóž nutrnje a wjesele spěwa naše rjane hodowne kěrluške a spěwy, nje-móže jědojty wostać. Kajka budze to radosć, hdyž nam w hodownych dnjach zaso radio přinješe pobožnu hudźbu wo božim narodze! Potom so posydńće, mějće chwile a dajće sebi do wutroby spěwać:

To wěčne swětło schadza tam,
jewi nowu swětlosć nam,
tež w nocy jasnje swěći so
a da nam bože džěcatstwo.
Kyrieleison.

Měr dalokim a bliskim! W dalokich krajach je wójna, krejrozliwanje, wšelke přesćěhanje. Bóh chcył so smilic a dać tamnym knježerjam a zběžkarjam mysle měra a chroblosć, mječa so wzdać a z dobrym słowom wo měr so bédźić. Hdyž budžemy my w měrje pod hodownym štomom

swječić, budžeja w cuzych krajach zranjeni a hlódni so ze smjerću bédžić. Prošmy Boha, zo by plód hubow měr na zemi tworil, štož bomby nje-dokoneja.

Budžeja naše hody woprawdže měrne, čiche, zbóžne? Wjele darow budže na blidach ležeć — a mjez nimi hórkosć a nježzak. Tak někotra duša budže runje hody swoju samotu bolostnje začuwać. Božo, daj měr nam

bliskim, kiž chcemy być křescenjo, zo by mjez nami było wjace wutrobneho měra, sčerpliwosće a znjesli-wosće.

Tuž, Jězu, slóncu hodow jasne, mi swěć ze swojej miłosću. Tvoj blyšč budž wjeselo mi krasne, mje nawuč mudrosć hodownu, kak w swětle twójim chodžić mam, džak hodow tebi zanošam.

Gerhard Wirth

wane prajidmo na swětowej mision-skej konferency — njewoznamjenja ničo druge hač tutón puć Jezusowy, kaž ma so wón džensa hić!

Rozprawy chudych džensa

Jara wjele zastupnikow lačansko-ameriskich statow je na konferency rečalo. Wot nich zhonichmy na jara jimace wašnje, što woznamjenja džensa chudoba a běda.

„Naš lud so džensa křižuje“, praji referentka z Guatemale a wopisowaše situaciju w swojim kraju, w kotrymž zamorduje so před wočimi policije kóždy džen 20 najchudšich přez politiske mordarstwa. Knježerstwo a wojerstwo Guatemale, za kotrymajž steja USA, zadžewaja, zo lud swoje stawizny do swojich rukow wozmjě.

To je jenož jedyn příklad za chudobu, kotraž je stajnje zwjazana z wuklukowanjom.

Slyšachmy wo njeprédstajomnej chudobje w krajach třečeho swěta. Sady, kaž: „Bohaći dyrba jednorje žiwi być, zo bychy chudži cyle jednorje žiwi być móhli“ (Paolo Freire) a „Wola Boža je žiwjenje počnosće za wšitkich a nic wjele za mało ludži a přemało za wjetšinu“ (Metropolit Gevarghese Ostathios), njemóžu hižo zabyć!

Wot zastupjerja Třečeho swěta příndže tež twjerde prašenje: „Móžemy so hišće zchromadnje modlić „Příndž tvoje kralstwo!“, hdyž nas džěla tak wulke socialne rozdžěle?“

My, wobdžělnicy z Němskeje demokratiskeje republiky, smy zaso jónu pytnyli, zo smy žiwi we w kóždym nastapanju bohatym kraju. A smy prašenja a nastorki k přemyslowanju kaž tute sobu domoj přiwjezli:

Znajemy husto přemało woprawdžite towaršnostne a politiske přičiny chudoby a bohatstwa. By było wažne, so wo tym dokładnje wobhonić.

Příndž tvoje kralstwo!

Mysle k swětowej konferency za misionstwo, kotraž wotmě so w meji 1980 w Melbourne w Awstralskej. Za „Pomhaj Boh“ napisane wot wobdžělnicy na konferency, wosadneje pomocnicy Marje Schneideroweje z Lipska.

„Příndž tvoje kralstwo“ modla so křescenjo z cyleho swěta na kóždych kemšach a tež hewak. Modla so woni tute słowa we wědomju, zo je tuta próstwa počna nadžije a zdobom riskantna a samo strašna?

Lětuša „Konferenca za swětowe misionstwo a ewangelizaciju“ je tutu próstwu Wótčenaša činiła za swoju temu.

Někak 600 wobdžělnikow z někak 100 krajow su wot 12. hač do 24. meje léta 1980 intensiwnje přemyslowali a diskutowali, što za nas džensa réka, na Bože kralstwo, Bože knježenje, čakać. Přede wšěm pak běchmy so zešli, zo bychmy tutu próstwu stajnje zaso w našich modlitwach wu - prajili!

Najwšelakoriše rozprawy wo žiwjenskej situaciji w jednotliwych krajach su pokazali: smy žiwi w roztorhanym swěće. Wón je woznamjenjeny wot přeběžaceho bohatstwa někotrych mało čłowjekow a wot njeprédstajomnej chudoby, wot hlódu, podwuwića, chorosće a bědy wjetšiny čłowjekow.

Žiwjenje na swěće je džensa tak wohrožene kaž před tym nihdy. Je wohrožene přez njesprawne socialne a towaršnostne struktury w najwjace krajach swěta, přez čopě a zymne wójny, přez napřemobronjenje a přez zamazanje wobswěta. Je wohrožene přez to, zo čuja so jednotliwi bjezmóćni napřeco rozsudam móćnych, žiwjenje je wohrožene přez wšojednorakosć, apatiju, začuće njezmysłowosće, kotrež mnozy čłowjekowo znaja.

Što woznamjenja w našej situaciji próstwa wo knjejestwo Bože?

„Dobre poselstwo za chudych“

Smy so w Melbourne stajnje zaso dopomnili na Jezusowe žiwjenje a wumrěće. Kaž čerwjena nitka čehnje so přez jeho cyle wustupowanje te jedne poselstwo: „Boh chce, zo by so wšitkim čłowjekam pomhało!“ (1 Tim. 2.4)

Jězus běše skedžbny za tych, kotřiž trjebachu w jeho času pomoc. Wón džěše k nim na kromu towaršnosće. Wón jědžěše a hosćinowaše ze zacpětimi — tak pokaza jim swoje přecelstwo. Wón wuhojowaše chorych, wón měješe winu z počnomocu woda-wać. Žony a džěći, chudži, zbrašeni a zlóstnicy čujachu so w jeho bliskosći derje, haj woni móžachu Božu lubosć a zo su wot Boha přiwzaći přez Jezusowu praksu začuwać. Zo je Boh jim bliski, Jeho knjejestwo, to bě za nich dobre poselstwo.

Jězus bě za chudych

Jězus je šol ke chudym. Z nimi je so cyle na samsny schodženk stajil, zo by jich situaciju změnil. To njemóžachu pobožni jeho časa znjesć. Tohodla bu Jězus sam chudy, wón bu „wonka“, „zwonka měščanskich murjow“ křižowany. Přez jeho žiwjenje a wosebje přez konsekwencu tutoho žiwjenja, kotraž wjedžěše k smjerći na křižu, móžachu chudži tehdom spóznac a čuć, kak chutnje bě Jězusej jeho poselstwo wo knjejestwje Božim. A tute poselstwo woznamjenješe za chudych wolóženje a wuswobodženje.

Konferenca w Melbourne je wobkrućila, zo wšo misionowanje džensa jedne njesmě na žadyn pad wuwostajić: **solidarizowanje z chudymi tutoho swěta! Cyrkej džensa je jenož wěryhodna, hdyž steji na stronje chudych a hdyž so wobdžěli na boju chudych wo wuswobodženje. Jenož počtom kroči wona Jezusowy puć. Jenož počtom bjerje wona křižowaneho chutnje.**

To njeje lochki puć. Wón móže k tomu wjesć, zo njerozeznawaja so křescenjo hižo wot chudych džensa. „Wučobnik njeje nad mištra, ani wotroček nad knjeza (Mat. 10, 24)“. „Mision pod křižom“ — husto wuži-

To je kuchnja chudych! Přirunujmy ju z našimi!

Wažne by tež było, jónu dokładnje přeprytować, zo chcemy stajnje zapadne derjeměće. Hdyž chcemy my bohatši stil žiwjenja, što woznamjenja to za chudych tutoho swěta?

Smy so prašeli za čłowjekami, kotřiž su w našej towaršnosći „chudzi“. Woni njesu to zawěše w materielnym zmysle. Je wjele formow chudoby. Njeměli tući čłowjekojo měć prawo, wo našim wobchadze z časom, z materielnymi kubłami a ze wšěm, štož mamy my za bohatstwo, sobu postajowaja směć?

Hdyž je poselstwo wo knjejstwje Božim „dobra powěsć za chudych“, kaž rěkaše tema sekcije I, što rěka to potom za bohatych?

Ja wěrju, zo je to tež za bohatych poselstwo wo wuswobodženju, ale hińak, hač za chudych. Je to te wuswobdženje, kotrež chceš Jězusa za bohateho młodženca (Matej 19, 16–22). Kak reagujemy my bohaći na to?

„Pak wozjewja cyrkej křižowaneho Chrystusa, abo wona křižuje jeho znova přez swoje wozjewjenje.“ (Koyama)

Móže jedna cyrkej Chrystusa znova křižować?

Móže to! Stawizny křesćanskeho misionowanja widza so džensa husto z prawom w zwisku z kolonialnej ekspansiju. Prawobydlerka Awstraliskeje džeržeše na konferency referat. Wona praji: „Před 200 lětami přindžechu běli. Woni přinjesechu powěsć cyrkwy. Njebě to wjesole poselstwo. Bě to ewangeliu mordowanja, wurubjenja, wochudnjenja.“ Tuta nastrůžaca realita njesluša džensa bohužel hišće k zašłosći! „Smy wobskorženi“ rěkaše jedne nadpismo w rozprawje sekcije IV. Smy wobskorženi, hdyž stejimy jako cyrkej zboka, hdyž njestupimy so jasnje na stronite stejišće w towaršnostnych strukturach, hdyž měnimy, zo je móžne wozjewjenje, kotrež njewobkedžbuje towaršnostnu woprawdžitosć.

Jězusa su křižowali, dokelž je won jasnje so stupil na jednu stronu w svojim činjenju a rěčenju. Křiž je wuraz jeho najhlubšeho a njewróčneho zastupowanja za tych, kiž pod towaršnostnymi a nabožnymi mocami čerpjachu.

Jězusa je tež móc wužiwał. Bě to móc lubosće, poňmóć Boža. Z tutej mocu wužada won ničace mocy swóhó časa.

Nam wobdžělnikam z NDR napadny w tutym zwisku žiwjenski stil našeje cyrkwy. Smy z wulkeho džěla žiwi wot cuzych srědkow, kotrež dostawamy wot hišće bohatšich cyrkwjow. Přez to zdawamy so druhim bohatšim, hač we woprawdžitosći smy. Je nas „požadósć za reprezentowanjom“ (list NDR-wobdžělnikow na Konferency cyrkwinskih wjednistwow) bóle wobpřimnyla hač starosć wo kralestwo Bože?

Njedyrbjeli spytać, pomocy hišće bohatšich cyrkwjow woprawdže chudym spřistupnić?

Přichadźace kralestwo Bože — naša nadźija

Modlitwa „Přindž tвое kralestwo“ sej žada, zo měrimy našu woprawdži-

tosć na tym, štož chce Bože knjejstwo. Přez Jězusa wíwjenje mjez nami wěmy něšto wo wuswobodźacym skutkowanju tutoho Božeho knjejstwa.

Tohodla je „Přindž tвое kralestwo“ próstwa, w kotrež prajimy Bohu swoju žádosć za wuswobodženjom cyle doraznje. A je to próstwa, zo by wón nam stajnje zaso swoje knjejstwo so zabýšćić dal.

Smy z našim přemyslowanjom na puću, kotryž je Jězusa měnił, jako wón wozjewješe: „Činće pokutu (= přemysleć)! Dokelž kralestwo Bože je blisko“ (Matej 4, 17). „Pokuta“ rěka nawróć. A Jězusa wupraja přeprašenje. Ernst Kasemann, teologa ze ZRN, praji w svojim referaće: „Směmy so wróćić do nadźije, kotraž hrožeše so zhubić. Směmy na přichod Boží sadžeć a so tohodla stupić do fronty čakacych, město zadwělować.“

Bóh přichadza k swojej zemi a k svojim čłowjekam, kotrychž njeje jako swoju stwórbu wopuščil. Wón swoje knjejstwo mjez svojimi njeprěcelemi postaji, přibohow wotkryje, hordych do prócha stłóči, potłóčowanym jich prawo wobstara.“

Tohodla nohcemy přestać z přemyslowanjom a přeměňanjom, z modlenjom a so nadźijenjom!

Maria Schneider

Ličba wěrjacych na swěće

W léće 1972 měješe swět 3 706 milionow wobydlerjow. Z nich wuznawaše so najwjaće ke křesćanstwu. mjenujcy 1 024 mio, to je 27,6% cyleho wobydlerstwa zemje. K islamej (mohammedanojo) wuznawaše so 528,8 mio (14,3%) a k hinduizmej 477,7 mio (12,9%), ke konfucianstwu wuznawaše so 305,5 mio, to je 8,2% cyleho wobydlerstwa swěta. K budhizmej wuznawaše so 267,7 mio (7,2%), k šintoizmej 60,1 mio (1,6%), k taoizmej 51,9 mio (1,4%) a k židowstwu 14 milionow ludži (0,4%). Zbytk swětowego wobydlerstwa wuznawaše so k dalšim, mjeńšim wěram abo při wěram, a wulki džěl bě tež ateistiski.

Wjetšina swětowych nabožinow so dale šćěpi. Tak na přikład křesćenjo na katolikow (577,6 mio), protestantow (323,3 mio), prawoslawnych (123,2 mio). A tež tući so dale rozdžěluja, na přikład protestanca na lutheranow (73 mio), presbyterianow a jim bliskich reformowaných (52 mio), anglikanow (42 mio), metodistow (40 mio), baptistow (31 mio) a druhich.

(Pokročowanje na stronje 4)

Rozpominanje wo wobrazu

W oktoberskim čisle smy přinjesli pod (bohužel skepsanym) nadpismom „Naša młodžina wě, što chce“ rozprawu wo njewšědnym zasadženju młodostnych na polu praktiskeho a wšědného žiwjenja po wěrje. W tutym čisle mamy rozprawu wo hišće čěšim tajkim zwoprawdženju Jězusa we kaznje lubosće přez našich młodostnych. Woni su z tym přikład.

Ale naša młodžina móže tež čicha być a móže rozpominać. Tu za to jara rjany přikład: Młodostna, kotraž bě so wobdžěliła na dohotowanjskim času (Rüstzeit) za šulerjow, kotryž spočatk julija we Wustrowje při Baltiskim morju nawjedowach, připósta mi k narodninam podlanski wobraz a k tomu tute rozpominanje:

„Přede mnu steji profeta Jona, kotrehož sym za Was wupytała. Čehodla torha wón tak strachowić wo wotbarajo swojej ruce horje? Abo wozjewja wón něšto?

Skerje wupada to tak, jako by něchtó jeho ruce horje torhał a wón njeje scyla z tym přezjedny. (To drje kryje so tež z rozprawu wo nim w bibliji.)

Wón ma wjele fałdow w mjezwoču. Njeje so jemu w třoch dnjach a nocach zawěsće derje što, wón je ze sobu wojował w rybje. Bóh bě jara kruty k njemu a je jeho stajnje zaso wuswarjeł. „Bóh“ je w jeho znufkownym byl, „wón“ bě jeho swědomjo. Jona bě kruty napřečo sebi samemu, dokelž bě Bóh jeho swědomjo.

Móžu zrozumić, zo měješe Jona strach, do Niniweja hić. Na koncu rěči Bóh k njemu přez přirunanje z přirody...“

Cyril Pjeh

Pasličkar

Wokoło léta 1400, jako w Čechach knježeše kral Wjaclaw, běše w Zbraslawje chudy muž z mjenom Matej. Hižo jako džěco bě wosyročil. Jeho džed Jakub bě jeho k sebi wzał a jeho pasličkarstwo naučil. Z tutym powolanjom njemůžeše sej Matej drje žane bohatstwo nahromadzić, ale zaslužeše sej z nim swój všedny chlěb.

Tehdom wšak so ludžom w městach a na wsach hubjenje njezděše. Slawny kejšor Korla IV. bě krajeje dał pokoj a porjad. W džakownosći mjeno waše jeho česki lud swojeho „wótca“. Jeho syn Wjaclaw drje njemůžeše so runać ze swojim nanom, ale tež wón staraše so wo prawo a prawdosć. Hdyž něhdže nahrabny překupc wobšudžowaše chudy lud, tak wón da jeho za dolhej žerdžu wisajo w korbje do rěki pušćić. Zymna kupjel a hańba wobarašej njesprawnemu wikowanju.

Kaž ludžom tak so tež myšam tehdom derje džěše. W lécu mějachu na polach dosć žranja a w zymje džěchu do bróžnjow, na lůbje a do pinow. Tam móžachu so dosyta nažrać. Bjez džiwa, za tehdom wjěle paslow trjebachu. Matej je jenož njezdělaše, ale je tež předawaše. Hdyž běše sebi dosć paslow nadžělať, zwjaza je do brémjenja a džěze z nimi na předaň. Wosebje nazymu měješe swój dobry wužitk, hdyž so škodne myše z polow do twarjenjow přesydlowachu. Hustodosć běše cyły tydžej po puću přechodžuju daloko krajinu. Wón lubowaše rjanosć božeje přirody a zanurjowaše so při tym do hlubokich přemyslowanjow. Jak je tola čłowjek na wšelke wašnje přirodže podobny! Njeje wón kaž tajka myš a swět wokoło njeho kaž wulke pasle? Myška chcyciwa hlada na počćik w paslach njewědžo, zo wo jejne žiwjenje džě. Spytowanja wabja čłowjeka a móža jeho do hubjenstwa a smjerće dowjesć.

Po lětach nježenjenstwa hladaše tež za žonu. Tu a tam by tež holca zwólniwa byla być mandželska pasličkarja. Dopomniwši so pak na přirunanje wo myše a paslach jemu žěntwa zańdže. Matej wosta samlutki. A to bě derje, přetož w mokrym léce zeslakachu myše, a nichto so za paslemi njeprašěše. Ze swojimi snadnymi dochodami boješe so zymy. Hdyž běchu dny najkrótše, so hišće raz na puć poda, ale podarmo. To rěka farska hospoza jemu dwoje pasle z lutej smilnosću wotkupi a da

jemu taler wobjeda. Wšako bě patoržica! Matej bě sej wotmysliť, hišće hač do Zlapa dońć, do wulkeje cyrkwinskeje wsy. Hdyž tam wjele luda na božu nóc do cyrkweje pónđe, jemu snano tola něchtó něšto wotkupi.

Do Zlapa běše hišće dobra hodžina puća přez lěs. Droha bě rjenje wujězdžena, přetož burja po njej wozachu žito do Zlapowskeho mlyna. Do čmy chcyeše do Zlapa dońć, ale nado bo wudyri silny wichor ze sněhom. Haľuzy a wuwalane štomy zahačichu jemu puć. Bórže bě toľsta čma. Matej bě wustaľ a posydney so kusk. Kak to drje činješe! W swojej mučnosći woći zańdželi do slódkého spara. Wosnje widžeše wulke pasle a za nimi bětu smjerć. Wustróžany poskoči a čampaše sprócný dale.

Mjeztym bě wichor wočichnyľ, a Matej wustupi z lěsa na daloke polo. Wón dyrbješe dale a so dohlada dalokeje swěcy. Z poslednej mocu tam dońdže a so při ploće zwjeze.

Chěžkar Ludek wuslyšawši psa šćowkać wuńdže, zo by za přičinu tak pózdneho njeměra hladaľ, a nadeńdže tam spjaceho Mateja. Jeho čěto bě sprostnjene. Ludekej a jeho žonje so poradži Mateja zaso wubudzić. Spodžiwany so wón rozhladowaše. Stwa bě rjenje wurjedžena a ze slomu pokladžena – znamjo, zo je patoržica. Hospoza přinjese hlódnemu pućowarnej jědž. A kak jemu slodžeše! Kaž bě to patoržicu wašnje, sypny jabľuka a worječhi na blido a hromadže spěwachu: In dulce jubilo...

„Ze Zbraslawy, twojeje domizny, njeje daloko do Prahi“, praješe Ludek. „To sy wěšće w Betlehemskej kapale magistera Jana předować slyšaľ.“ Matej wědžeše wo Husu, ale slyšaľ jeho njebě. „Ja znaju magistera wosobinsce“, powědaše Ludek dale. „Hdyž loni z Prahi čěkaše, je so pola nas wo hospodu prašaľ. Tu, za tutym blidom je z nami sedžaľ a je nam powědaľ wo Chrystusowym zakonju lubosće: Tak je Bóh swět lubowaľ, zo je swojeho Syna daľ, zo bychy wšitcy, kiž do njeho wěrja, zhubjeni njebyli, ale wěčne žiwjenje měli.“

Hľuboko hnuty wot wšeho, štož bě patoržicu nazhoniľ, rjekny Matej Ludekej: „Ty sy mi wjele dobroty wopokazaľ, sy mi žiwjenje wuchowaľ, mje hospodowaľ, mje zdrasćil, mje nasycil, kiž mje tola docyľa njeznaješe. Kak móhľ so tebi za wšu twouju lubosć džakować?“

Kurt Zyguš † – Gerhard Wirth po njeznatym českim spisowacelu

(Pokročowanje ze strony 3)

Ze wšech swětowych nabožinow su jenož tři monoteistiske (wěrja do jednoho Boha samsneho pochada). Wone su nastali na městnje, hdžež mjezuju tři džěle swěta (kontinenty) jedyn z druhim. Najstarša z tutej nabožinow je židowska. Na nju nawjazuje křescanstwo a dale tež islam, kotryž je wot woběju nabožinow wobwliwowany. Zaľožer islama, Mohammed (570–632), wobhladowaše swoju wučbu jako runja tomu, štož je wučil Stary zakon a profeca a štož je w ewangeliju přinješľ Jězus, kotrehož měješe jenož za profetu, sebi runešo.

Mohammed wočakowaše, zo so k njemu přidruža Židza, zo wuznawaju jeho jako profetu, jako pokročowarja Mójzesowych tradicijow, a wón wočakowaše tež přichilenje křescanow, zo jeho česćuja kaž Jězusa. W tym pak je so jara myliť! Kaž Židza tak tež křescenjo pokazachu jemu cyły rjad so wotchilacjow městnow mjez bibliju a koranom. Mohammeda wotpokazachu. Tak nasta wone wulke njepräčelstwo, kotrež wuwjercholi we wojnach, kotrež znajemy ze swětowych stawiznow. M. H.

To je nam wšěm luby senior Lanštjāk z Prahi, wot kotrehož je deleka stejaca rozprawa.

Dziwne zetkanje w cuzbje

W cyrkwinskih knihach tolerancneje wosady w Hornich Dubjenkach je zapisane, zo je so w léce 1804 Józef Makovička z Hornjeje Wsy č. 29, wojak w X. regiměnte infanterije wójska princa Neussa Heinricha, woženil z Mariannu, džowku Vojtěcha Swobody ze Zahrádeka, 25 lět starej. Nawoženja bě 35 lět stary.

Z tuteho zapisa je spóznać, zo je so Józef Makovička narodil w léce 1769. Wojerska služba traješe tehdom 12 čiba 14 lět. W službje w horjeka mjenowanym regiměnte bě Józef Makovička w lětach 1789 do 1803.

W tutym času běše ze swojim regiměntom něhdy po puću po Sakskej, hdyž so na dziwne wašnje zetka w njeznatej wsy ze swojim přiwuznym, emigrantom (kotryž je swojeje wěry dla z Čech do Sakskeje wupućowaľ) z mlyna w Počátkách. Pola njeho bě jako wojak kwartěr dostaľ.

Sčěhowace so sta: Ze swojim towaršom Semotanom so dorěča, zo, štož budže z njeju přeni hotowy, po tamneho přińdže. To běše Semotán. Wón džěše po Makovičku, ale wrota běchu zawrjene. Tuž tam woľaše: „Makovička, wočiň mi!“ Po chwili wuńdže hospodar a so woprašo: „Wo-

jako, wy mje znajeće?“ Wón z wojakom čěsće rěčeše. Semotán wotmoľwi, zo jeho njeznaje. „Wy pak sće tola mje z mjenom woľaľ.“ „Njejsym was woľaľ.“ „Koho pak?“ „Toho wojaka, kotryž je pola was w kwartěrje. Wón rěka Makovička.“ „Zwotkel je?“ „Z Hornjeje Wsy pola Hornich Dubjenkow.“ „Woprawdže?! Tak pójće dale!“

Wěc so wuswěťli: Tak wokoło léta 1732 wučeknyštaj dwaj mlynkaj swojeje wěry dla z Počátkow, hdžež mějštaj mlynaj porno sebi: Jelínek a Makovička, do Sakskeje. Jelínek čěh- (Pokročowanje na stronje 5)

Wěrnosc wo hodach

Za někotrych je snadź nowe, zo su hody najmlódši křescanski swjedžen. Jutry a swjatki swjeći cyrkej bjez přetorhnjenja wot swojeho nastaća sem.

W přerých třoch lětstotkach hody nichtó njeznaješe, ani w židowskich kónčinach.

W staroromskim času wotehrawaše so wokoło 25. decembra mócnje swjećenje saturnalijow — wobrota abo wróćenja slónca. Běchu to rozwólne a často tež wohidne swjedženje z karnewalom, hdžež běše skoro wšitko dowolene.

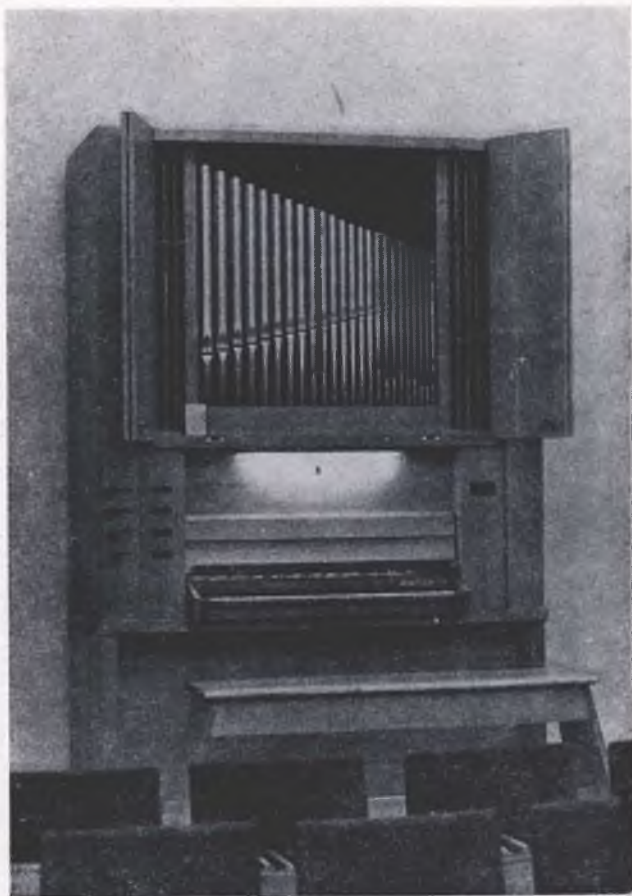
Jako sta so rozšěrjace křescanstwo w času kejžora Konstantina ze statnej nabožiny w cyłym romskim mócnarstwje, praji so: Nic slónco, ale Bóh Knjez je darićel wšeho. Wón je tutón swět stworił a jemu zakonje dał, po kotrychž so nětko wšitko hiba, tež slónco! Wón je, jako bě čas dopjelnjeny, posłał na swět swojeho Syna Jězusa, kotryž dawa nam wěčne žiwjenje. Wón je z tym slónco sprawnosće, kotrež dobudže nad pohanstwom, wón je Swětlo swěta.

Křescanstwu poradži so, wjetšinu prjedawšich pohanow do swojich rjadow dobyć. Pod wliwom toho zhubichu so po času te wšelake pohanske wobryjady.

Dny prjedawšich pohanskich swjedzenjow dóstachu hi-naši wuznam: „Džensa je so wam narodzil Zbóžnik, Chrystus Knjez, w měsće Dawidowym ...“ (Luk. 2, 11). Tak dóndže k tomu, zo přeni raz w léce 354 w Romje so swječachu hody a 25. december sta so džeň narodženja Knjeza.

Nowy swjedžen so spěšnje wuwywaše, rozšeri so po cyłym křescanskim swěće, tak zo sej džensa hižo njemóžemy předstajić, zo je to hdy hinak bylo! M. H.

Pišćele su nam wokoło hód wosebje lube. Tu male w cyrkwi w Riesa-Weida.

(Pokročowanje ze strony 4)

nješe do Drježdźan. Jeho syn wuda Ochranowske hesła (Herrnhuter Losungen) přeni raz w českej rěči. Makovička so zasydli w njeznatej wsy. Rad bychmy zhonili, hdže to běše.

Hospodar dowjedže Makovičku a Semotána k swojemu staremu naněj, kotryž je jimaj cyle wěsće bibliju ze swojbnymi zapisami pokazał, kotruž bě sej z domizny sobu přinjesl. Nan a syn chcyštaj rady, zo by Makovička pola nich wostał a so woženil z džowku, ale wón so boješe, swój regiment skradžu wopuścić. Nazajtra čehnješe dale ze swojim wojskom. Po času zaby mjeno tamneje wsy, ale swojjej džowce a wnućce powědaše tutu historiju.

Hdyž mój nan w léce 1883 za fararja do Hornich Dubjenkow přińdže, zběraše wón hromadže z wučerjom Lego wšelke stare powědančka, dopomnjenki a starožitnosće. Samo romske pjenjezy tehdom namakachu. W tutym zwisku zapisa so tež tole zetkanje českeju čłowjekow w cuzbje.

Wězo njemóžemy wjace zwěsćić, kak je tehdom tamny regiment po kraju čahał we wojsknych časach. Snano pak so hodži zwěsćić, hdže je w cyrkwinskih knihach zapisane mjeno Makovička abo hdže tole mjeno džensa nadenđžemy.

My budžemy fararjam w Hornjej a Delnej Lužicy džakowni, budu-li nam w tutym slědženju pomhać.

Jara wutrobnje wšěch lubych Serbow — ewangelskich a katolskich — strowi Waš swěrný přećel

K. P. Lanštjāk w Praze

Holčka ze šwabličkami

Běše surowje zyma, sněhowaše so a směrki padachu, bě posledni wječor stareho lěta. W tutej zymje a čmė džěše po dróže chuda holčka, naheje hlówy a bosy. Jako bě dom wopuščila, měješe drje tofle na nohomaj, ale što to pomhaše? Běchu to jara wulke tofle, w kotrychž bě dotal jeje mać chodžila, tak wulke wonė běchu. Mała pak zhubi je, jako dyrbeješe spěšnje přez dróhu miknyć, dokelž bližšej so dwaj wozaj jara spěšnje. Jedyn tofl njeda so hižo namakać, druhi bě hólčec hrabnył a čėkaše z nim. Wón měnješe, zo móže jón derje jako kolebku trjebać, hdyž změje sam jónu džěći.

Tak džěše tam nětko holčka z nahimaj nóżkomaj. Wonej běštej cyle čerwjenej a mődrej, tak zymnej běštej. W starej fali njeseše cyłu hromadu šwabličkow a jedyn walčk w ruce. Nichtó njebě jej cyly džeň ničo wotkupił a nichtó jej pjenježka darił. Wona bě tak hlódna a jej bě tak zyma, zo wona dyrkotaše. Hdyž tak čicho chodžeše, bě wona hotowa hromadka njezboža, woha mała!

Mjetelčki sněha zawodžewachu jeje dolhe swětłe włosy, kotrež padachu jej w rjanych kudžerjach wokoło šije, ale na to wona nětko wězo njemysleše. Ze wšěch woknow swěćachu so swěcy a wonješe cyle wulkotnje za husacej pječeni: bě džě Sylwester. Haj, na to wona mysleše!

W kuće mjez dwěmaj domomaj, wot kotrejuž jedyn trochu doprědka steješe, so wona posydny a čapny so cyle hromadže. Małej noze bě cyle k sebi pričahnyła, ale bě jej hišće

bóle zyma, a domoj hić sej njezwěri. Njebě džě ničo předała a ničo zastužila, ani pjenježka. Nan by ju wěsće přebil, a doma bě tež zyma. Tam mějachu nad sobu jenož třěchu, přez kotruž wětřik wuješe, byrnjež najwjětše škałoby tež ze slomu a drjechmami zatykane byle.

Jeje rućce běštej zymy dla skoro sprostnjenej. Ach, šwablička by jimaj derje činiła, hdy by jenož jednu směla wučahnyć z walčika, ju na scěnje naškrabnyć a sej z njej rućce zwohrěć. Wona wučahny jednu. Ršt, ršt! Kak to sapaše a so paleše! Bě to cople, swětłe pľomoc, kaž mała swěca, jako džeržeše ruce nad tym, bě to wulkotne swětlo!

Zdawaše so holčce woprawdže, jako by sedžala před wulkimi kachlemi, tajkimi ze železa, z mosazowymi nohami a z wulkim nadtwarom z mesinga. Woheń paleše so tak rjenje a wohrěwaše tak derje. Holčka wupřestrě hižo nóżce, zo by tež jej wohrěwala — tu hasny so wohenčk, kachle so zhubichu, a wona měješe jenož zbytki wotpaleneje šwablički w rukomaj.

Zaškrabny druhu, swěćeše so a hdžež padny swětlo na murju, bu tuta přewidna. Na bližde bě sněhběly rub rozpřestrěty, na nim steješe so zybollace porclinowe sudobjo, a wulkotnje wonješe pječena husyca, z jablukami a sušenymi slowkami napjelnjena. A štož běše hišće krasnišo sej wobhladać: husyca skoči ze šklě a čampaše po špundowanju, nóż a widlički w hruđi, runje ke chudej holčce. Ale tu so šwablička hasny, zby jenož tołsta, zymna a mokra murja.

Maľuška zapali nowu šwabličku. Tu sedžeše nětko pod krasnym hodownym štomom. Won bě hišće wjetši a hišće rjeišo pyšeny hač tón, kotryž bě pola bohateho překupca přes škleňčane durje wiďžala. Tysacy swětleskow swěčachu so na zelenych haľužkach, a pisane wobrazki, kajkež běchu we wukładnych woknach wiďžeć, hladachu na nju dele. Holčka wuprestrě ruku za tym — tu hasny tež tuta šwablička. Hodowne swětleska stupachu wyše a wyše a stejachu nětko jako hwězki na njebju, jedne padny dele a čehnješe za sobu doľhu wohnjowu smuhu.

Nětcole něchtó mrěje, mysleše sej holčka. Jeje stara wowka, jenički čłowjek, kotryž bě hdy dobroćiwý k njej byl a kotraž bě nětko dawno njeboha, bě jej powěďala, hdyž pada hwězda z njebja, potom stupa jedna duša k Bohu horje.

Zaso zaškrabny šwabličku na muri, bu zaso swětlo a w blyšću steješe stara wowka tak jasne a so zybolo, tak miła a poľna lubosće.

„Wowka!“ woľaše maľuška. „wzmi mje sobu! Wěm, zo sy přeć, hdyž so šwablička hasnje, zhubiš so kaž čopke kachle, kaž krasna pječeň a kaž wulki, krasny hodowný štom!“ A wona zapali spěšnje cyľ walčk šwabličkow, dokelž chceše wowku prawje kruće dzeržeć. A šwablički swěčachu so z takjim blyščom, zo bu swětlišo hač wodnjo. Wowka njebě přjedy nihdy tak rjana, tak wulka byla. Wona wza maľu do holčky do swojeju rukow, a wobě lečeštej w blyšću a wjeselu tak wysoko, tak wysoko; a tam horjeka njebě ani zyma, ani hľad, ani strach — běštej pola Boha!

Ale w kuće, na murju zlehnjena, sedžeše w zymnej raňšej hodzinje chuda holčka z čerwjenyňmaj ličko-maj a so smějacyňmaj hubomaj — mrtwa, zmjerznjena na stareho lěta poslednim wječoru. Nowolětne slóncó schadžeše nad maľym čelkom. Proste sedžeše džećo tam ze šwabličkami, wot kotrychž bě walčk wotpaleny.

„Je so chcyľa zwohřeć“, prajachu ludžo. Nichtó njeměješe zdaća wo tym, štož bě wona krasneho wiďžala, w kajkim blyšću bě wona z wowku zašla do nowolětneho wjesela. (Bajka Hansa Christiana Andersena)

Mjez hodami do hole

Třeći džeň hód 1. 1923 nastajich so na pućowanje do Mužakowskeje hole.

Podać so na puć do Mužakowskeje hole, to tehdy za mnje rěkaše: Rano zahe ze switanjom drapać so z ródneje wsy pěši přes čtyri kilometry a čtyri hory na Pomorcy, zalězć tam do čaha, kiž dowjeze će do Budyšina, přestupić do čaha na Wojerecy, pytać sej dalši tam na Dolhu Hórku—Zhorjelc a z nim jěć hač do Delnjeho Wujězda.

Da-li Boh, to wočaka tebe na dwórnišću přećel Pawoľ z Wulkich Zdžar!

Sľawa! Won tam běše!

Delni Wujezd měješe być wuchodnišćo naju wuprawy na sewjer do Mužakowskeje hole. Ale dokelž běch nimale cyľ džeň byl ducy po železniskim puću — prawidkarjo bychu prajili „jědycy“ — a dokelž hižo směrki padachu, smój najprjedy sej zawěšćilój přenocowanje w starej wjesnej korčmje.

Na směrkach hišće namaj so zešlachći, dowusľedić nětotre zastarske drjewjane križe na kěrchowje, a potom smój šľoj wopytać znatych mojego přećela.

Znaći mojego přećela — to běchu Rjelkecy a Mjertynecy.

Bjesada z dušnymi serbskimi ludžimi bywa stajnje spodobna wěc, to so wě, tež w Delnim Wujězďe. Tola slěďzenje za předmjetami serb-

skeje ludoweje kultury njebě jara wunošne. Wutasa so jenož somočana kapička, kajkuž sej tež hišće cho-waše moja mać.

Znajmejša ta kapička wobswěďci, zo Delnjowujězďzanki chodžachu w samsnej serbskej drasće kaž ewangalske Serbowki wokoľo Budyšina.

(Z dowolnosću Měrcina Nowaka-Njechorňskeho wuwzate z jeho knihi „Suler, moler, podróžnik“. Mysľće při kupowanju hodownych darow tež na serbsku knihu!)

Nowe lěto

Kak je došćo k tomu, zo zahajamy byrgarske lěto z přnim januarom? To nima ničó činić ze židowskej tradiciji, ani ze Swjatym pismom. Je to stare zarjadowanje z doby Romskeho mócnarstwa, kotrež njejsu jenož křescenjo, ale zdobom cyľ swět přewzali.

W starym Romje woprowachu na tutym dnju bohej slóncá, časa a wójny, Janusej, ke kotrehož česći bu přni mėsac lět pomjenowany (Januarius). Ludžo sćeľechu sej tež mjez sobu nowolětne dary a zbožopřeća.

W času, jako so křescanstwo rozšeri, přewzachu tež tute rozrjadowanje časa, ale Nowemu lětu dachu hi-naši woznam, dokelž nochcychu z pohanstwom měć ničó zhromadneho.

Na tutym dnju swječachu spominanje na wobřežanje Knjeza (tyďžeň po narodženju). Slědy toho wiďžimy w čitanju scenja po cyrkwinskim lěće. Po rjedže tuteho čitanja pada na džeň Noweho lěta scenje Lukaš 2,21 do 39.

Je prawje, započec nowy čas byrgarskeho lěta z Jezusom! Won je stajnje Alfa a Omega, započatk a kónc wšeho, stajnje tak tež Knjez wšeho časa! M. H.

Přinošk k lětu zbrašenych, kiž so 1981 wotměwa:

Lubi čitarjo!

Prjedy hač wam wo swojim přozdniskim džeľe powědam, chcú so skrótka předstajić. Rěkam Gabriela Malinkec, bydlu w Budyšinje a chodžu do 12. lětnika Serbskeje rozšěrjeneje wyšeje šule. W swobodnym času hraju w Serbskim młodžinskim dźiwadle. Nimo toho wopytuju koľžu pónďzeli mlodu wosadu Pětrowskeje cyrkwyje. Tam spěwamy, sluchamy na Bože słowo, modlimy so, diskutujemy a swjećimy.

W aprylu tutoho lěta dostachmy přeprošenje na cyrkwinski kongres a cyrkwinski džeň eforije Lubij a Žitawa w Seifhennersdorfje a Žitawje wot 16.—18. meje. Črjódka młodost-

To je wosadny dom z cyrkwy w Zeľeznym Broďe w susodnej ČSSR. Tam je knj. Miroslav Hľoušek, kotryž je tež do tutoho čisła wjeľe dopisal, z fararjom.

nych — mjez nimi tež ja — dojděže sej tam. Pod heslom „Boža w ěr-
nosć — pomoc za w šitkich“
zhromadźichu so tam někotre sta
ludži, mlodostni, ludžo w srjedźnej
starobje a stari.

Tam zhonich přeni króc wo reha-
bilitaciskim centrumje za duchachor-
nych w Großhennersdorfje, zo je ze
150 dźěćimi wobsadźeny a zo trjebaja
wjele pomocnikow za jich hladanje.
Dolho wo tym rozmyslowach, doniž
namjetowach mlodostnym, sej tam
jónu dojć. Ralf, Steffen a ja přizje-
wichmy so, zo bychmy tam kónč aw-
gusta štyri dny dźělali.

Z wulkim wočakowanjom, ale tola
tež z tróšku njewěstosću podachmy
so pjatk, 22. awgusta, do Großhen-
nersdorfa. Wyša sotra Ruth nas pře-
čelnje powita a rozkládže nam, na ko-
trych stacijach změjmy dźelać. Dru-
zy mlodostni, kotřiž tam tohorunja
krótki čas dźělachu, powědachu nam
wo svojich začiskach. Naše wočako-
wanja so hišće stopnjowachu.

Sobotu rano w 7.00 hodž. so moje
džěto započa. Hdyž přindžech do
stacije, so najprjedy nastročich. Leža
tam dźěći, kotrež móža so lědma po-
hibować. Předstajich so staciskej so-
tře, a wona mi powědaše wo džěle
a dźěćoch. Na staciji dźělaja hišće
tři mlode žony. Sotra mi rozkládže,
zo maja dźěći chorosć, kiž wobsteji w
zažnym lemjenju nerwowych bani-
kow. Tute baniki (Nervenzellen) su
takrjec zamohwite za růst stawow.
Dźěći lědma rěča a jich reakcije su
jara pomale; chorosć skutkuje po
cytym čele.

Sotra powědaše, zo leži 20 dźěći na
staciji a zo je při každym ložu kart-
ka pričinjena, hdžež steji, kak džěčo
rěka, hdy je so narodžilo a što ma
wosebje rady. Wona mi praji, što
mam dźelać. Wumywach dźěći, wo-

piokowach nadobu, rjedžach stwy a
— štož najradšo činjach — smědžach
pomhać dźěćom jědž dawac. Z wu-
trajnosću dyrbiš jim wusmuž da-
wać, přetož jim požeranje tež jara
čězko padnje.

Wječor rozmolwjach so z Ralfom
a Steffenom. Ralf powědaše, zo džěla
pola wjetšich hólcow. Dyrbi jich myć,
woblěkać, jim k jědži dawac a sej z
nimi hrajkac. Měnješe, zo su husto
wobužni, ale z wutrajnosću a hu-
morom džělo wjeselo čini. Steffen
džěla w Meltzerowym domje. Tam
bydla mužojo, kiž móžeja hišće džě-
lać. Pomhaja w kuchni abo zahrodže.
Někotři jědža do šokoladoweje fa-
briki „Bergland“ na džělo.

Potom přeprosny nas Steffen na
diskoteku do Meltzeroweho doma.
Haj, lubi čitarjo, čitaće prawje, na
diskoteku. Tež mój z Ralfom smój so
dźiwaloj. Jako tam přindžechmy, wo-
teuwa nam muž naše kapy, druhu
pokaza nam mlode kóčki, a třeci pos-
kići nam limonadu. Njemóžach so
ani tak spěšnje dohladać. Tajku
zdwórliwosć husto paruješ.

Rejowach a džiwach so, kajki ryt-
miske začuwanje tući mužojo maja.
Widžach, zo chcychu tež šikwani być.
Jedyn z Meltzerec hólcow, tak so mu-
žojo mjenuja, rejowaše w dobrym
wobleku a krawaće. Druhi běše w
kord-cholowach z wulkim česakom
w zadnjeje kapsy.

Z kajkej zamołwitosću so woni wo
swój dom staraja, pokaza so, hdyž
jedyn z Meltzerec hólcow hižo nje-
sčerpnje z mjetawku čakaše, hdyž
hišće zhromadnje nócny spěw spě-
wachmy.

Koždu njedzělu sluchaja dźěći Božu
mšu a cyrkwinsku hudźbu z radia.
Njemóžeće sej předstajić, lubi čita-
rjo, z kajkej napjatossu na hudźbu
poskaja. Sotra mi powědaše, zo dźěći

hižo cyty tydžeň na njedzelnishe
kemše a hudźbu čakaja.

Pónđzelu přijědže Mišnjanski chór
(Meißner Kantorei) a spěwaše po-
poldnju za chore dźěći a wječor za
přistajenych, hladarjow a sotry. Jako
slyšach, zo smědžach mału holcu
Dani, kiž móže w stólcu za spastika-
rjow sydać, do cyrkwyje na koncert
přewodžeć, sym so jara wjeselila.
Móžeće sej derje myslić, zo bě jara
wobčežnje, dźěći do wosadneje cyrk-
wyje transportować. Mlodostni z chó-
ra po nje přindžechu, a tak móžeše
wjele dźěći koncert dožiwić. Ow, kaj-
ke běše to wjeselo! Chór jenož nje-
spěwaše, ale dirigent so tež z dźěćimi
zaběraše. Dyrbjachu hodać, kotre
dźěćace spěwy je na pišćalce zahral.
Tute spěwy potom zhromadnje z
mócnosću spěwachu.

Dyrbju zrudnje přiznać, zo njemó-
žach ani wjele sobu spěwać, dokelž
sym tekst samsnych spěwow, kotrež
běch w nabožinje nawuknyla, zabyła.
Tajku radosć njejsym hišće widžala.
Dźěći čumpachu so we lawkach, kle-
skachu, a wšitke mějachu smějate
woblěča. Spóznach, zo ma jich Bóh
runje tak rady. Wón nječini žane
rodžěle. To bychmy sej tež dyrbjeli
nawučić!

Wutoru dźělachmy w Großhenners-
dorfje naš posledni džeň. Po džěle
chcyše sotra Ruth nam pjenjezy wu-
placić. Wjeseleše so, hdyž rjeknych-
my, zo njech su pjenjezy za dom.
Wot wyšeho lěkarja wědžachmy, zo
budže bórže nowy dom hotowy, w ko-
trymž budu wosebje mjenše dźěći
bydljeć. To móža pjenjezy derje trje-
bać, hdyž so wjele twari.

Na domojjězbje wuměnjachmy sej
swoje nazhonjenja a powědachmy sej
dožiwjenja. Běchmy sej wšitcy přez-
jedni, zo budžemy tam bórže zaso
džělać. Gabriela Malinkec

Čitarjo pisaja . . .

K nastawkej „Wittenberg“ (10 1980):

... Hdyž je so Luther w svojich
blidowych rěčach tež drje tak wot-
padujo wo Serbach wuprajil, tak
móžeja so tež cyle nawopacne wěcy
rozprawjeć: W mojej rozprawje na
Krajnocyrkwinski zarjad (jako před-
syda Kružka za nabožnu ludowědu)
wo Lětnym zeńdženju za nabožnu
ludowědu w Berlinje 1979, na ko-
trymž so knjez superintendent n.
wotp. Wirth wobdžěli, zdžěla pódla
mnje sedžeše a jeho direktnje sen-
sacionelny referat wo „Cyrkej w lu-
dže, předstajene na hornjoserbskich
přistowach“, wo čimž na njezrozum-
liwe wašnje „Pomhaj Bóh“ ničo pi-
sał njeje, sym wuraznje rozprawjał,
zo smój Wirth a ja sej přismějkoto-
loj, zo je Luther bjez dwěla serbsku
rěč znał, tež hdyž je wěste słowa ger-
manizował abo skepsał.

To bě spóznac z referata profesora
dr. Mosera z Freiburga wo „Luther
a němske přistowo“ na cyle jasne
wašnje.

Serbstwo džě tež wusunjenja Lu-
thera njeje za zło wzalo. Kak swěrní
běchu woni tola při wupučowanjach
pod Kilianom a druhimi napřečo

swojej — prajmy jónu gnesioluther-
skej — wěrje...!“ dr. R.

... Nowy — oktoberski — „Pom-
haj Bóh zaso dóstach, wjele dobrych
wěcow we nim čitamy. Jednu kritiku
pak mi prošu dowolće: Sym wob-
žarował tón třeci wotstawk w při-
nošku „Wittenberg“. Česceny knjez
farar Lazar je po mojím měnjenju
přehluboko hrjebał. Mi je žel teje
sady, w kotrež je so wulki křesćan-
ski wojowar, Martin Luther, pječa

Rěč Ernesta Cardenala

Dwójce widžach w poslednim času
w telewiziji Ernesta Cardenala: Přeni
raz w drastach katolskeho měšnika,
jako koncelebrowaše ze 14 dalšimi
měšnikami a z arcybiskopom Mana-
guy božu mšu. Třo wot tutech 14
měšnikow su z dobom ministroj re-
wolucionarneho knježerstwa Nikara-
guy.

Druhi raz widžach jeho w jednorej
drasće w Frankfurtskej Paulowej
cyrkwi při rěči, jako so džakowaše
za spoženje Měroweho myta něm-
skeho knihikupstwa, dnja 12. oktobra.
Z tuteje začiskapolskeje rěče chcju ně-
kotre wujimki poskić, kotrež su
z dobom přinošk k aktualnej diskusiji

tak hroznje wo nas Serbach wupra-
jil. Zawěsće je awtor při pisanju tu-
tych twjerdych stowow sej tež něšto
myslił a z tym něšto prajić chcył.

Ale ja njewěrju, zo je dotal wot
1 000 křesćanskich Serbow jedyn je-
nički z nich wo tutech wupraje-
njach wědzał. A to nětko, hdyž so na
tak wulki jubilej přihotujemy. Bych
był wjesoly a Wam džakowny, hdyž
byšće w jednym přichodnym lisciku
moje wobmyslenja rozpjersil. . .“ P.

wo tym, kelko ma abo měla cyrkej
z politiku činić:

„Na spočatku chcju so Załožerskej
radže za měrowe myto a Borsowemu
towarstwu za wuznamjenjenje z tu-
tym sławnym mytom džakować, ko-
trež so stajnje wosobinam swětoweje
nahladnosće spožča. Njezaslužu sej
tute myto. Ale cyle wěsće zaslužu sej
je mój lud, w mojimaj wočomaj je
tute myto přez moju wosobu mój lud
spožćene dóstał . . . Pjenjezy, kotrež
su z tutym mytom zwjazane, budu
mojemu ludej tyć. Mam to za jara
wuznamne, zo spožči so měrowe my-
to we mni někomu, kotryž je wobró-
njeny bój swojeho ludu zakitował a
wospěwał. Bój, z kotrymž smy wy-
tali měr. A my smy dobyli měr, wo-

prawdziť mĕr, kotryž njeje jenož falowanje wŏjny, ale mĕr, kotryž mjenuja Hebrejojo „schalom“ a kotryž je teŏ spravnosć, kotryž je mĕr-liwe pŏdlasebje a zesobu ... Tutŏn mĕr schalom mŏzachu ėlowjekojo biblije teŏ wosrjedź wŏjny mĕc, haj wo njŏn mŏzachu samo wŏjnu wjesć! Je to mĕr Jĕzusowy, kotryž strowješe swojich wuċomnikow ze słowom „schalom“ = „Pokoj budź z wami“, kotryž pak teŏ praji, zo je pŕišŏl, zo by pŕinjesl mjĕc. Je to mĕr, kotryž je njeđzĕlomnje ze spravnosću zwjazany. Tohodla rĕka w jednym psalmje: „Mĕr a spravnosć so košitej.“ W mojim kraju je so rewolucija wotmĕla, kotraŏ je k tomu do wjedla, zo so nĕtko spravnosć a mĕr košitej. Je to mĕr, kotryž bu pŕez jara twjerdy bŏj docpĕty. Nikaragua wupada po nim kaŏ Nĕmska po Druhej swĕtowej wŏjnje. Bĕ to perwersija, zo so wĕsći pastyrjo cyrkwie k tomu podachu, brŏnje našich potłŏcowarjow ŏhnować. Ale je to nĕšto hinaše a samo cyle napŕećiwne, brŏnje potłŏcowanych ŏhnować. Sprĕnja, dokelŏ ŏluga te jedne k tomu, njewinowatych nadpadować, a druge k tomu, njewinowatych zakitować a zdruha, dokelŏ su to jara njerune brŏnje. Je to nĕšto dospŏlnje wšĕlakore, haċ ŏhnuješ mjĕc Goliatowy abo funkawu Dawida! ... Sewjero-ameriski jezuit, kotryž je mŏj pŕećel a jedyn z tutech bjezkompromisowych pacifistow, pišaše mi wotewrjony list, w kotrymŏ zasudŏwaše wŏn moje zakitowanje sandinistiskeho wuswobŏdŕskeho boja, a praji mi, zo ŏadyn hišće tak wysoki princip telko njewaŏi kaŏ ŏiwjenje jeniċkeho dŏšća. Wotmołwich jemu, zo sym z tym dospŏlnje pŕezjedny: Sandiniscĕa wojuja wo ŏiwjenje tysacow muŏi a ŏonow, starych a dŏći, kotriŏ so dŕeň wote dnja pŕez politiske mordarstwa zamorduja. A ŏadyn hišće tak wysoki princip, ani princip bjezkompromisneho pacifizma njewaŏi telko, kaŏ ŏiwjenje jednoho jeniċkeho z tutech dŏći! ... W Nikaraguje smy doŏiwili, w zbĕŏzkarskich mĕstach, kak pŕesadŏi cyly lud ewangelij do praksy w mjĕzsobnym woprowanju swego ŏiwjenja. Cyly lud bĕ ŏwŏlniwy wumŕĕc a tohodla wuwojowa sej swobodu ...

Wĕm, zo ma z mnohich pola was słowo rewolucija ŏpatny zynk. Mnozy zrozumja pod słowom rewolucija terorizm. Za nas pak je to jara rjane słowo, słowo, kotreŏ rady wuprajamy, dokelŏ je to za nas samsne słowo kaŏ lubosć ... Wšitko to bĕchu skutki lubosće. Płaćizny zakladnych cyrobiznow buchu stabilizowane, lišba bjezdŏĕlnych so po-

mjeňši ze zamĕrom, bjezdŏĕlnosć jŏnu cyle wotstrŏnić ... Wĕrju do njebjeskeho kralestwa. Wĕrju, zo je njebjeske kralestwo zemja a kosmos, towarstwo wobydlenych planetow. A ja wĕrju do zrowastaća mortwych w tutym kralestwje. Wĕrju do njebja, trjebamy jenož wjeċor horje hladać a zaċuwamy njebjesa. Widŏzimy miliony hwĕzdow ... Poċahuju so na zemju a na cyly kosmos. A ja wĕrju, kaŏ sym pŕjedy prajił, do zrowastaća mortwych w tutym kralestwje. Wuprošu sej wot Was a wot wšĕho swĕta pomoc za rewoluciju, kotraŏ wotmĕwa so w našim kraju ... a pŕošu Was teŏ wo solidaritu a pomoc z ludom w El Salvador, za Salvador, kotryž w naslĕdnistwje Chrystusowym swoje ŏiwjenje za spravnosć wopruje ...“ Cyła narĕč je skoro 10 mašinskih stron doha a njeħodŏi so bohuzel w našim skromnym ċasopisu wotċišeć. Stŏŏ chce ju dospŏlnu mĕc, njech na mnje napisa, mam pak teŏ jenož jedyn eksemplar!

C. Pjech

POWĖŚĆE

Drjeŏdzany: Tu wotmĕ so wot 18. haċ do 22. oktobra nazymske poseďenje Sakskeje krajneje synody. Hošćo bĕchu mjez druhimi biskop Kibira z Tansanije, prezident Lutherškeho swĕtowego zwjazka, D. Mau, generalny sekretar tutoho zwjazka, biskop Gill z Herrnhuta, zastupjerjo z cyrkwjow ZRN, z cyrkwjow NDR a generalny wikar Jurij Ahne romsko-katolskeho Mišnjanskeho biskopstwa. Kaŏ kŏŏdy raz nazymu, pŕednjese so rozprawa wonkowneho misionstwa, rozprawa wjednistwa našeje cyrkwie a diskusija wo financach našeje cyrkwie. Hewak wotmĕta rozprawa krajneho biskopa lĕtsa wupadny, dokelŏ bĕ wŏn chory. Waŏny dypk bĕchu zaso dašĕ wuradŏowanja wo wutworjenju „Zjednoćeneje ewangelskeje cyrkwie“. Woċakujemy hišće za pŕichodne ċišto rozprawu našeho serbskeho synodale, knjeza Łatki.

Berlin/Drjeŏdzany: W cyrkwjach NDR a ZRN pŕewjedŏ so wot 9.–19. nowembra „Dekada za mĕr“. Njeđzĕlu, 9. nowembra, wotmĕwaja so pŕostwowe boŏe ŏluga, na wšĕdných dnjach so diskusijne wjeċory a podobne. Srjedu, 12. nowembra, hdyŏ wuja sireny k wupruwowanju, zwŏnja wšĕ cyrkwie a dŕerŏi so „minuta modlenja wo mĕr a wotbrŏnjenje“. Młodŏinski farar našeje krajneje cyrkwie je k wšĕmu tomu w nadawku Zwjazka cyrkwjow wudał material.

Frankfurt/M.: W tamnišej Paulowej cyrkwi wuznamjeni so basnik, spisowaćel, mnich a romsko-katolski mĕšnik Ernesto Cardenal z nahladnym „Mĕrowym mytłom nĕmskeho knihupustwa“. Cardenal je w rewolucionarnym knjeŏerstwje noweje Nikaraguj minister za kulturu. Nimo njeho staj hišće dwaj druge mĕšnikaj ministraj w tutym knjeŏerstwje. Kaŏ zapadne powĕšćernje wozjewi-

chu, njebĕ pŕi wuznamjenjenju ŏadyn wysoki zastupnik katolskeje hierarchije pŏdla.

Eisenach: Wot 13.–18. oktobra wotmĕ so tu schadŏowanje Mjezynarodneho pokroċowankeho wubĕrka Kŕĕšćanskeje mĕroweje konferency. Sobustawy wubĕrka wopytowachu 18. 19. oktobra wosady w NDR, mjez druhim teŏ nĕkotre luŏiske. Woċakujemy rozprawu sobustawa Pokroċowankeho wubĕrka, fararja Jana Lazarja-Rakeċanskeho.

Woudschoten/Niŏozemska: 26.–28. septembra zetka so tu 120 kŕĕšćanow ze 17 statow Europy a z USA ke kongresaj wo atomarnym wotbrŏnjenju. Wobdŏŏlnicy bĕchu k zakonċenju konferency hošćo manifestacije w katolskej Dominikus-cyrkwi w Amsterdamje. Tuta bĕ so wot Niŏozemskeho mjezycyrkwinskeho mĕroweho komiteja a wot „Stoppt die Neutronen-Bombe“-hibanja zarŏadowała a bĕ dŏel runoċasnje w Niŏozemskej pŕewjedŏzeneho Tydŏzenja mĕra. Tam zetkach so zastupjerjo najwšĕlakorišich skupin a hibanjow za mĕr.

Genf: Wŏtrje je Swĕtowa rada cyrkwjow protestowała pŕećiwo wotpohladej konsorcija zapadoeurop-skich bankow, rasistiskemu reŏimej w Juŏnej Africe dać poŏċonku we wysokosći 250 mil. dollarow. Direktor programa za wojowanje pŕećiwo rasizmej Swĕtowej rady cyrkwjow, farar Sjollem, rjekny, zo je to „najbŏle direkte a jednozmysłowe rozsudjenje so za apartheid“. W Zŭrichu je anti-apartheid-hibanja Šwicy pŕećiwo wobdŏŏlenju šwicarskich bankow pŕi tutym projekce protestowała.

Serbske boŏe ŏluga w decembru 1980

7. 12. — 2. adwent

Minakał: 8.30 hodŏ. kemše (Feustel)
Budyšin-Michałska: 9.00 hodŏ. kemše z boŏim wotk. (Albert)
Hodŏj: 10.00 hodŏ. kemše (G. Laser)
Budestecy: 14.00 hodŏ. kemše (G. Laser)

14. 12. — 3. adwent

Huska: 10.00 hodŏ. kemše (G. Laser)

21. 12. — 4. adwent

Poršicy: 8.30 hodŏ. kemše z boŏim wotk. (Wirth)
Bart: 8.30 hodŏ. kemše (Albert)
Rakecy: 9.30 hodŏ. kemše zhromadnje z Njeswaċidlŏm (J. Laser)
Budyšink: 10.00 hodŏ. kemše z boŏim wotk. (Wirth)

25. 12. — 1. dŏen hodow

Hrodŏišćo: 8.30 hodŏ. kemše (Albert)
Buceky: 9.00 hodŏ. kemše (G. Laser)

26. 12. — 2. dŏen hodow

Budyšin-Michałska: 9.00 hodŏ. kemše (Albert)

4. 1. — njeđzela po hodŏoch

Budyšin-Michałska: 9.00 hodŏ. kemše (Albert)

Pomhaj Bŏh, ċasopis ewangelskich Serbow. — Wuchadŏa jŏnkrŏc za mĕsac z licencu ċo. 417 Nowinarskeho zarŏada pola pŕedsydy Ministerskeje rady NDR. — Rŏdaje Konwent serbskich ewangelskich ċuchownych. — Hłowny zamŏwity redaktor: Farar Cyril Pjech, 84 Rĕsa 11, Windmŭhlenstraŏe 17, tel. 44 91. Ekspedicija: Farar G. Lazar, 8601 Buceky (Hochkirch, Kirchweg 3). Pŕiŏiški a dary na konto Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen Sp. Bautzen 4962-30-1101 — Ludowe nakladnistwo Domowina Budyšin. — Index-Nummer 3921 — ċiŏc: Nowa Doba, ċiŏcĕrnja Domowiny w Budyšinje (TIT-4-9-1822)